„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом пТком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 176. У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 18. (30.) НОВЕМБРА 1879. ГОДИНА XIV.

НА СЛОБОДИ ЗЛАТНОЈ . . .

Давно је било, кад смо оно на овом месту јавили нашем свету, да је др. Светозар Милетић изненадно у затвор одведен. То је било онда, када је на Суповцу први топ српски пукао, када је српска војска прелазила Дрину, да походи поносну Босну. Крупне су се мисли тада по глави српској збирале, срце је српско силније куцало. Мислило се, да топ српски оглашава велики празник источним народима и српском се оку привиђало већ, како се у златном руву помаља из проливене крви иза балканских гора сунце слободе драге. Тако се мислило, али је то сунце за тада било маглом помрачено, маглом, што је притисла поља и планине српске.

Посред најузвишенијег тренутка, што га је данашње поколење српско дочекало, када су у грудима оживеле велике наде, које су од Косова гајене, посред тога часа пао је глас, да се први поборник и претставник слободе народне лишава личне слободе своје. То је био фијук бича, који је прозвиждао свечан расположај душе народне. Ни грмљавина топовска, ни праска из пушака, ни громка песма од јунака, нису заглушити могле тај глас, који се кобно разлегао по читавом Српству.

Од отог доба много се збило у српском и осталом свету. То су дани, који су крупним словима забележени у повесници светској и народној. Сувремени нараштај овај претурио је те дане преко главе. Видио је дела и јунаке, видио је борбу српску и славенску. Но покрај тога свега српски је народ осећао терет на грудима, у срцу га је тиштала горка судбина Милетићева. Кад су скоро већ били прегрмили крвави догађаји на балканском полуотоку, видио је српски народ онај призор у судници будим-пештанској, где је Милетић при вечерњем осветлењу своју обрану склапао уз жарко руменило лица му, које је чудно одсјавило напрема седини власи његових. Млађани полет душевни и украшено достојанство здружило се, да обори лагу и клевету.

То је било у оно доба, када се крвава драма на истоку клонила своме завршетку, када се низале победе српске и црногорске војске једна за другом и када је руски Козак прегазио у трку читаву царевину Турску и дошао под бедеме самог Цариграда. То је било оно доба, у којем је грозничавост овладала читавим светом, кад се европска дипломација ужурбала и узбунила и кад су Енглези назрели, да узбуркани вали рата источног почињу запљускавати обалу енглеске сигурности и благостања им. У том добу одлучила се та европска дипломација на дело само и решила је, да се тури између побеђеног Турчина и славенског победника. Док је Андрашија писао ноту Русији и предлагао европски конгрес, што ће да изнова преуреди међународне одношаје на европском југоистоку, дотле је енглеска флота демонстровала пред Цариградом и тиме одржавала оно грозничаво стање, за које се тада није унапред знати могло, како ће се завршити.

Ломњава турске царевине могла се да изврге у општи светски рат и тада се не би за зеленим дипломатским столом у Берлину решавало источно питање, него би мир диктирао мач руског ђенерала ил енглеског адмирала. Међутим, то се за онда није збило. Руска дипломација провидела је, ко је у читавој ствари тој главни плетикоса, што плете и заплеће конце, те се приклонила, да буде мир на истоку европским решењем утврђен.

У том добу дакле, када се колебало између мира и општег светског рата, када се европска дипломација с Бисмарком на челу спремала, да тури штап међу точкове победне кочије славенске у тако да је заустави за овај пут, и том времену — пала је и осуда мађарског суда над Милетићем због велеиздаје, коју су осуду после све инштанције мађарских судова потврдиле.

Иза тога је надошло дипломатско крпарење на берлинском конгресу. Силници и власници светски удешавали су мир међу источним народима, не по неким великим и напредним начелима, већ по ономе, како се њима свидило, да ће највише у прилог ићи њиховим себичним интересима. Начело интереса појединих велесила, то је било изнад свега уздигнуто и то их је једино при склапању мира руководило. Није се ту рачун водио о правди и слободи, ни о жртвама, што су их народи на олтар слободе принели. Све се то морало уклонити с пута испред ниске себичности, која је бестидно тада по свету ходала и разметала се.

Милетић је за читаво време то чамио у мађарској тамници. Дуго време источне кризе било је и дуго време тавновања његовог. Већ те спроводне прилике, које иду уз парницу и осуду Милетићеву, јасно показују, да је Милетић политична жртва и да му је парница искључиво политичног значаја. Превентивне мере, што их је употребила мађарска влада у почетку српског рата против угарских Срба показале су се излишнима и тиме, што се мораше свршити пресудом над једним јединим човеком. Те су мере кадре биле, да повреде осећај српског народа, који је у толико прилика посведочио своју верност и лојалност напрема овој држави и који никад није дао повода, да се у ту лојалност и ко посумњати може. Но крај те увреде народ је српски у овој монархији и онда, кад је тамница изедала кости првог Србина, остао досљедан своме досадањем држању. Па као што се у почетку доселења свог у ове крајеве, а и доцније, није удруживао с онима, који су ишли на разорење ове државе, тако исто ни сада, кад су се с поља витлали облаци, није смерао ни једног тренутка, да громове наводи на ову државу, у коју га доведоше праоци, да му послужи као полуга за ослобођење своје старе домовине, под Турчином притиснуте.

Милетићев је удес посведочио, да је за српски народ у овој монархији вазда тежак и изниман положај. Што ми сматрамо као дозвољено и на закону основано, то нам се у грех уписује. И сама помисао и саме жеље и наде на срећу прекосавске браће наше — житоше нас и ставља на проскрипциону листу. Изгледа, да нам је од привилегија, што их је наш народ добио, откад је дошао у ове крајеве, од тих свих привилегија, да нам је преостао једино тај изнимни положај, по којем нас увек као странце сматрају и другом нам мером мере.

У осталом, једна је утеха, што нам остаје, а та је, да та мера није једина и последња мера. Повесница, непомућена вревом страсти и себичности, изрицаће друкчије суд над народом, који је толико поштења имао и који је толико тежио за слободом.

У добу почивке ове, што је настала иза берлинског конгреса, почивке потмуло немиле, јер је у очи великог светског комешаја, у тој почивци, по милости монарховој, дочекао и Милетић дан слободе своје. Дуго је морао чекати на тај дан, дуго он, а дуго и народ његов. Но како је слобода мила српском срцу, то је добро дошла и у овај час. Удес Милетићев тежак је био и по њега и по народ наш, ал ни то неће остати без својих добрих посљедица. Једна ће велика добит између осталог бити и та, ако је наш народ, који се вазда клањао божанственој ћери славе и слободе, ако је тај народ за дуго време овог искушења добио прилике, да ту слободу још већма заволе и да јој још вернији буде.

А прилика је за то била, прилика дуга . . .

Политички преглед.

Регниколарне депутације прекинуле су већања не свршивши ништа. Финансијско поравнање међу Троједном краљевином и Угарском осујећено. Што се званично вели, да су већања обеју депутација само одложена, не пак прекинута, то је само лепи израз званичне етикете, којим се нико неће дати омахнути. У уторак 30 нов. састану се оба одбора у заједничку седницу, и ту Фалк поднесе овај извештај заједничког пододбора: Пододбор је у смислу датог му налога већао прво о оном питању, које изгледа као највећа сметња споразума: питање посредних пореза војене Крајине, те је у том погледу врло темељно претресено најпре троједничко, па онда угарско становиште; но о том предмету ипак се до сад није дошло до споразума. С друге стране одбор није могао превидети, и ако би се настављеним већањем ових дана дошло до споразума о тој а можда и о другим несугласицама у колу регниколарне депутације, да је погледом на непосредно предстојећу сесију делегација, на неодложиве ствари, које се дотле на сабору морају решати, и на скорим наступајуће свеце — време на сваки начин кратко, а да би се могло испунити све што је нужно, па да нова погодба још у току месеца децембра добије важност закона и 1. јануаром 1880 год. ступи у живот. Пододбор, и то како његови угарски, тако и троједнички чланови, упутили су по томе предлагача, да у пленуму регниколарне депутације предложи, нека та депутација одложи своја већања до после нове године, а у једно умоли обе владе, нек оне с једне стране угарском државном сабору, с друге троједничком земаљском сабору поднесу кратак законски предлог, по ком се садашње стање продужује на годину дана; разуме се пак само по себи, ако се поравнање пре оствари, да исто одмах и још пре краја идуће године ваља да ступи у живот.“ Предлог тај једногласно је усвојен, а кад ће се депутације на ново састати, о том није ништа речено, јамачно ће их председници обичним начином сазвати.

О пријему кнежевско-бугарског посланика на Цетињу пише „Гл. Цр“. 2 нов. ово: „У прошлу недељу стигао је на Цетиње аџутант Њ. Височанства књаза Бугарског, г. Уваљев, који је донео Њ. Височанству нашем књазу и господару својеручно писмо од свога владаоца. Г. Уваљев био је од наши власти и од народа достојно и с оном братском усрдношћу дочекан, с којом се само браћа дочекују. По налогу Њ. Височанства књаза г. Уваљеву спремљен је стан у дворцу Њ. Светлости нашег престолонаследника, где је г. Уваљев као изасланик бугарског владаоца свима почастима одликован. У уторник на подне г. Уваљев имао је част бити примљен у свечаној аудијенцији од Њ. В. књаза, којом је приликом г. Уваљев, предајући нашем књазу писмо од својега књаза, изговорио кратку беседу на бугарском језику, пуну топле љубави и патриотскога жара. У тој беседи својој рече г. Уваљев, како га је његов узвишени владалац нарочито изаслао амо да живим речима изрази његове топле и братинске осећаје према јуначком народу црногорском и витешком владаоцу његовом, који су за време последњега рата не само дично име своје бесмртним делима прославили, него још и са своје стране припомогли знатно да се и браћа њихова Бугари ослободе. Још додаде г. Уваљев, како се и он нарочито радује, што је њему у део пала та част, да он први међу ослобођеним Бугарима у име свога владаоца може поздравити витешкога књаза црногорског. На то је књаз одговорио г. Уваљеву, како је он вазда с најживљим симпатијама пратио судбину бугарскога народа а сада се већ од срца радује што види тај братински народ ослобођен и под мудром управом тако племенитог владаоца као што је књаз Александар. Он је уверен, да ће народ бугарски под том управом брзо напредовати у свом државном животу, а то га испуњава најчистијом радошћу. Поруку и изасланство књаза бугарског прима с најусрднијим признањем. Иза тога био је г. Уваљев више пута призиван на светли двор, где је свагда могао бити сведок о оном чисто братском осећању и љубави, којом је наша узвишена династија испуњена према бугарском народу. Не мање имао је г. Уваљев прилике у додиру са становништвом нашим да се увери, да овде влада у у свима круговима само чисто расположење братске љубави према братинском нам народу бугарском“.

Алеко паша, гувернер Источне Румилије, био је прошлих дана у Цариграду. Кад је Алеко оно пре неколико недеља путовао по Источној Румилији добије у Бургасу позив од султана, да дође у Цариград, но он је тада одговорио да не може доћи, јер је његово присуство потребно у провинцији за време избора за провинцијску скупштину, него је обећао, да ће доћи, по што скупштина буде отворена. Алеко одржао је реч, и ту скоро отишао у Цариград, од куда се 14. о. вратио у Пловдив. Што су неке, нарочито пештанске и бечка новине трубиле, да је међу њим и султаном тако „запето стање“, да се сваки час може чак и то очекивати, да ће Алеко бити збачен с достојанства гувернера од Источне Румилије, то се сад показало, да је пука измишљотина. Алеко је од султана врло милостиво био примљен, обедовао је код падише, што је на истоку врло велика почаст, па је на поласку добио и ред Османије првог степена. Поред других ствари било је том приликом на име речи о повратку бегунаца мухамедоваца на своја станишта, која се иза турско-руског рата још нису вратили у домовину. Алеко је обећао, да ће све учинити, што буде до њега стајало, само да се ти бегунци могу здрави читави вратити дома.

О одношају међу Енглеском и Русијом имају бечке „Нем. нов.“ овај извештај из Берлина: „Ма да се званично уверава, да међу кабинетима петроградским и лондонским влада најбољи споразум, и пак се у овдашњим меродавним круговима најпоузданије уверава, да се пре но што је Енглеска навалила на Турску, да изведе реформе у Азији, могло говорити о осамљењу Русије, али од ото доба почели су се приближавати једно другом кабинети петроградски берлински и бечки. Позната је вест, да је Русија ноту послала кабинетима берлинском, бечком, париском и римском, у којој се говори о енглеском поступку у питању реформама, те адресати позивају, да пресуде, колико је оправдан тај поступак, колико ли не. Овде се пак говори, да ће та пресуда тако гласати, да ће се они у Лондону морати запитати: ко је иволован, да ли Русија или Енглеска“.

Из кошутових мемоара.

У наклади пештанског „Атенеума“ изаћи ће ових дана кошутови мемоари. У предговору мемоарима разлаже Кошут, какве су тежње руководиле угарску емиграцију и у опште црта стање Јевропе крајем 1849.

Владале је, вели ту Кошут, она извесна страховита тишина, од које се човеку кожа јежи. На све стране леже разбацани мртваци. Рањеници рачу Иначе свуда тишина. Само се пустахије крећу, те ономе, који се још затекао у животу, дају смртни ударац. Ко је бачен у тамницу, тај труне тамо. Ко је побегао, тога гоне. Чије је имање узапћено, породица му се пати глађу. И то су силе називале стањем реда и мира. Оне имају особити речник. „Europa ordini et tranquillitati asserta“ у год. 1849. „libertati asserta“ у год. 1815. Па ипак револуција 1849. год. није створила нигде тако стање, које би се могло надати дугу веку, нигде на читавој тврди. Избити мач из руку, — то још не значи срца умирити. Јевропска тврд беше огњедух, из њега истина није куљао дим, али се у њему кувало. Требао си се само земљи пригнути, па да чујеш, како је дубоко доле кркотало. Та немила тутњава допрла је чак до мене у касарну у Кутахији. Но кад сам дошао до Марсеља, око мог брода забрује громки акорди марсељезе. Ваздух беше пун препун конспирације. Свако то конспироваше на десно или на лево. Па и они, против којих се конспировало, који су мислили, да нису ни подобни за конспирацију; па и таки конспироваху, који би данас метли руку на срце, па рекли, да не би никад могли бити заверенци. Ми угарски емигранти — ми нисмо конспировали. Не беше нам нужде. Народ прогнаника у неку је руку слободан народ, — жалосна слобода, али опет нека слобода. Политичком прогнанику стоји на челу, ком табору припада. Он не мора крити своје вере, символа свог уверења. Не повреди ли само закон земље, која је његовој осамљеној глави дала прибежиште, он може слободно приносити жртве на жртвеник свог политичног народа. Али и ако нисмо конспировали, то ми се и сад у пустињи преварених нада чини, да је мени, једном од чувара угарске заставе у год. 1849. патријотска дужност, да у странim земљама у тадашњим приликама водим бригу о свим фазама, да ме не би ни какав покрет изненадио и да не би услед какве изненаде мимоишла каква згодна прилика моју отачбину.

Талијански рат од 1859. доведе нехотице угарску емиграцију у савезни одношај са тадашњим моћним царем Француза. Према талијанској влади трајао је тај одношај до 1867. Рат од године 1866. доведе нас у дотицај с Прајском. У обема приликама изгледало је, као да је анђео божје милости угарском народу пружио пехар радости. Он се претвори у вински пехар ссујећених нада. Првом приликом скине с наших усана пехар радо-

сти крвава, не лака, али брза победа над Аустријом, још више страх победоносног императора од судара, који је дванаест година доцније наступио и који се 1859. могао осујетити. Год. 1866. скине га с наших усана лака и брза победа Прајса, а још више сам народ. Тада је већ задах Аустро-угарског дуализма окужавао ваздух.

Што издаје своје мемоаре, то Кошут на крају предговора мотивује овако: Не стидим се признати, да издавање мог списа само за то не остављам својим синовима, јер су ме моје материјалне прилике присилиле, да се подвргнем тој трудној задаћи. Радом своје главе и своје руке заслуживао сам насушни хлеб у оно време, кад нисам имао отаџбине. Али и ту заслугу гледам да доведем у свезу са својом родољупском дужношћу. Тако дакле хоћу и у потоњим данима свог живота, ако узмогу, да заслужујем насушни хлеб. „Пред вами сам радник,“ рекох Енглезима, кад сам ради заслуге започео предавања. Уздигнутом главом, ведрим челом приказујем се тако и угарској публици. То признање није ме тамо и тада понизило у добром мишљењу страна народа, него још подигло. Хоће ли ме сад и пред својим народом подићи или понизити? Одговор остављам пресуди публике. Остављам га њезиној пресуди, и ако ова неиспадне добро, уверен будући, да моје дело, и ако се с духом времена у мојој отаџбини не узмогне тако сложити, да у данашње доба пробуди живахно интересовање, и пак не ће бити бескорисно, јер ће будућој историјографији моје отаџбине много податке дати. И тако нека „моја дела“ пођу на пут „sine me liber ibit in urbem.“

ДОПИСИ.

Велика Кикинда. Од кад је српског народа, увек имађаше своје саборе, зборе и договоре на којима се кроз, као црвен конац провлачила два својства, две црте: „наглост и неслога,“ која су карактеристика српског народа, и која га спречаваше у свом раду и напредовању; та два својства, те две змије је сеобом Чарнојевић и овамо под мантлом пренео, које се брзо акламатизоваше и са Србином се с братиниће.

„О ви бесне наглости и неслого,
„Ви кћери адске змије
„Где би знали живити
„Да Србина није.

И где на последњим нашим црквено народним саборима, када оно српска поглавица подиже место благосиљајуће деснице, духовни бич, којег шврагар прво њега удари, и као да је ударцем кћер адске змије, неслогу онесвестио, и слога се као феникс птица из пепела појави, птица заданута духом заједнице неваше на садањем српско црк. народном сабору на рамени, срп. вел. достојника и на рамени народни посланика:

Играј се Србине, ал се не играј са срећом свога рода, дело има цене тек од добра плода.

И они један другом руку пружише и за кратко време урадише оно, чему се судећи по раду пређашњи сабора ни надати смели нисмо.

Та појава нас пробуди из дремежа, и загреја нам груди миљем, те једва дочекасмо посланике наше, да нам причају, каква је та тица слога, коју Србин до селе не чу запевати; те да би нам што дуже гудили о њој, приредисмо г. Сабовљевићу, г. Влаовићу и г. Иси Павловићу сјајан банкет, при којем је и наша младе, но под енергичном управом снажна певачка дружина суделовала.

Заказани дан 11. нов. стиже, и седми час дође узрујаност, нестрпљење и жагор се већ почео, приликом отварања врата на која очи свију упрте беху, на којима ће доћи жељно очекивани гости, и наједанпут заори се из сто грла — бурно и трајно живио, дође г. Влаовић, за њим г. Павловић, и напослетку г. Сабовљевић, руковање, грлење и сто питања наједанпут стављане трајаше неколико минута, док за сто непоседасмо; лепо је било видети, преко њи стотина сакупљени, који дођоше да даду достојну пошту оним људма, који оставише куће своје, оставише фамилију, жртвоваше времена, труда па боме и трошка нежалише зарад опште ствари, за рад бољка народног.

Тако сакупљене гледајући, учини на ме велики утисак, јер политични, друштвени морал и живот код нас да не кажем стоји испод нуле, и у безмерној жалости цепа се душа човеку, кад гледа, како дође макакво чивуче и какав jött-ment па нам у несвестици нашој капу кроји и црквену свест одриче, те ме обузе чуство благодарности према покретачу нашег друштвеног живота и редитељу банкета.

На прву здравицу г. Еремића, одговори г. Сабовљевић, и рад сабора нам црташе, те нас са красноречитости његове занео; друга здравица би г. Влаовићу намењена, који у одноздраву поред разлагања обште ствари, даде одушке његовом увређеном религиозном моралном осећају, јер је и он као свештеник из црквене скупштине искључен, за време његовог говора, и неотиде ми се намету та „pia desideria, да би сво попове послао на црк. сабор, те би се валда они који се у дремежу налазе, пробудили и више о народним стварима рачуна водили, а не само о њиовој дотацији; трећу здравицу наздрави г. др. Топонарски г. Иси Павловићу, мокринском посланику, који нас једрким и одсечитости говора електризира, сву троицу поздрависмо са живио, а певачка дружина одпева многаја љета.

Из сва три говора народни послачика провејава нека зебња с поља, и притајивање нагласаваше, sine reservatis mentalis велим, да зебњу с поља неразумемо, јер кад српски народ неје пропао у време мрака, у време незнања, у време угњетавања, у време ропства, овда има животне снаге, дакле и будућности, и неће пропасти ни у време светлости, у време слободе; а да будућност што пре, што лепша, и што достојнија имена нашег буде, више зависи од нас, нежели споља, јер римски народ који је освојио читав свет данас му се само име спомиње, неје се упропастио с поља, нит га је упропастио какав непријатељ, него га упропасти летаргија његова, унутрашњи трулеж њиов, и друштвена деморализација њиова, с тога се у даљим наздравицама и наглашавало, да заједницу гајимо, слогу пригрлимо, раздор избегавамо, узајамност подпомажемо, те ће онда и зебња с поља изчезнута, а самоуздање ојачати, и претајивање ће други вид имати, а не оно притајивање што је римски народ имао, претајивање ил другчије борба с смрћу.

Бела Црква. На овдашње Србе као да неко вечито проклетство лежи! — Ако само кронику најновијег доба преда се узмемо, то на први поглед конштатовати морамо, да белоцрквански Срби управо „вечиту борбу за опстанком“ водити морају. Да се не упуштамо у рекриминације о деобе цркве са браћом Романима; о насилном комуналењу њиове школе; — јер то су појави, који душу сваког родољуба, — праву српску, у потворености неогрезлу душу — дубоком тугом обузета мора. Пак све те, и друге небројене, замашне неповољности, које у живаљ овдашњих Срба засецаше, све те неповољности велим прекужише ти Срби мушким самопрегоревањем. Но то им је у своје време и могуће било, јер главна чињеница при таким бурним појавама: „слога“ — бејаше њиова својина.

У овом моменту пак — на велику жалост — сасвим је друга ситуација код белоцрквавских Срба овладала! Оне главне чињенице нестаде, а на њено место ступи еклатантна неслога. А ко даје ту отровну гују? „Фракција једва, која се од српске певачке дружине оцепила и засебним тенденцијама тежа“. Јавност је најбољи лек! Нећемо се овом приликом у разглабање целе ствари упуштати, те тим простор овог цењеног листа заузимати; но једино свакоме мећемо на срце: „Само слога Србина спасава.“ Неумитни.

Арад 12. новембра. Дописник из Арада токорске као правдобраниоц, страсном злонамером својом необзирајући се на општу корист и хотећи српски читалачки свет обманути дописом својим од 21. новембра у броју 167. штоване „Заставе“ због садруга учитеља госп. Коња напада на свећеништво, наводећи „да је без есенције за народну просвету.“ Наравно таково што чини он против једног местног свећеника из лепе благодарности што га овај из ништаве мрачности доведе до развитка те га направи разумним човеком.

У атар тачне истине молим лепо штовану читалачку српску публику, да би се о стању и течају наших српских народних школа а при том и о понашању учитеља Димитрија Коња обавестила да ово прочита.

1870. год. када нас обуве претња, с једне стране комунализам, с друге романизам, за избећи обоје принуђена бесмо подићи још две народне школе, једну у прњавору ратарске деце раде, где нам се елеменат српски највећма губи, а другу женску у унутарњој вароши.

Пошто немадосмо nervus rerum gerendarum нађосмо прибежиште привремено у приходу разних наших новчаних полезних фундација те тако без икаквог утицаја конзисторијалног, отворисмо конкурс на оба учитељска звања, за обучавање женске деце и изабрасмо Ј. Жупанског, а за прњаворску мешовиту школу г. Димитрија Коња, но тек привремено док нам се успех неуказе.

Но на жалост одма у течају прве године приметисмо поступак учитеља Коња који је веома добро познат и полицији нашој.

По неком времену учитељ Коњ да био као токорске деретајна учитељ указао моћ у погледу развитка школског, шестогодишњем сину земљеделца Николе Лацка из главе не мали цбун косе исчупа, усљед којег поступка падне дете у грозничаву болест, те коначно остаде од школе.

На скоро за тим деветогодишњег сина земљеделца Тодора Путерића, Николу изван часа школског песницама бијући и ногама газећи, тако грозно истуче, да је овај сав модар био и да не би госпе учитељке која невино дете ото из руку његових, у јарости својој претукао би га, у сљед којег бијења падне дете у нервозну болест, од дана на дан сушећи се, те после неколико месеци и премине.

Овакој истини да ли је даље нужно коментар, да ли су ово интриге једног свештеника? о том штована публика нека пресуди.

Од стране општинара наших прислата је жалба високом школском савету због суспензије којићеве но до данас на исту никаква одговора недобисмо. **Ѳ.**

Матица српска.

Главна скупштина „Матице српске“,
у Новоме Саду 12. (24.) септ. 1879.
(Наставак.)

26. Исти управни одбор под бр. 136. У. О. о. г. подноси прорачун о фонду Константина Хаџи-Ристића за годину 1880.

По том прорачуну износи:

1. Приход	— — — —	90 ф. —
2. Расход	— — — —	28 „ —
	Сувишак	62 ф. —

Погледом на одлуку под бр. 20. Г. С. о. г. одобрава се и издаје се управном да се по њему равна.

27. Исти управни одбор под бр. 136. У. О. о. г. подноси прорачун фонда Гавре Романовића за годину 1880.

По том прорачуну износи:

1. Приход	— — — —	780 ф. —
2. Расход	— — — —	451 „ —
	Сувишак	329 ф. —

Погледом на одлуку под бр. 20. Г. С. о. г. одобрава се и издаје се управном одбору, да се по њему равна.

28. Исти под бр. 136. У. О. о. г. подноси прорачун о фонду Петра Класановића за год. 1880.

По том прорачуну износи:

1. Приход	— — — —	182 ф. —
2. Расход	— — — —	58 „ —
	Сувишак	124 ф. —

Погледом на одлуку под бр. 20. Г. С. о. г. одобрава се и управни се одбор упућује, да се по њему влада.

29. Исти управни одбор под бр. 136. У. О. о. г. подноси прорачун о фонду Катарине Д. Јовановићке за г. 1880.

По том прорачуну износи:

1. Приход	— — — —	292 ф. —
2. Расход	— — — —	94 „ —
	Сувишак	198 ф. —

Члан др. Илија Вучетић предлаже, да ова стипендијска заклада на годину у живот ступи, пошто показује сувишка од 198. ф. који би се могао бар на једну стипендију употребити.

Погледом на одлуку под бр. 20. Г. С. о. г. предложени прорачун одобрава се и издаје се управном одбору да га се придржава.

Уједно се по предлогу члана дра Илије Вучетића упућује управни одбор, да првој скупштини што долази, предложи, на који начин да та стипендијска заклада ступи у живот према наредби оснивачице и према снази фонда.

30. Управни одбор под бр. 136. У. О. о. г. подноси прорачун о фонду Софије Пасковићке за годину 1880.

По том прорачуну износи:

1. Приход	— — — —	540 ф. —
2. Расход	— — — —	172 „ —
	Сувишак	368 ф. —

Погледом на одлуку под бр. 20. Г. С. о. г. одобрава се и издаје се управном одбору с упутством да га се придржава.

31. Исти подноси под бр. 136. У. О. о. г. прорачун о фонду Христифора Шифмана за год. 1880.

По том прорачуну износи:

1. Приход	— — — —	864 ф. —
2. Потреба	— — — —	858 „ —
	Сувишак	6 ф. —

Погледом на одлуку под бр. 20. Г. С. о. г. одобрава се и издаје се управном одбору, да се по њему управља.

32. Исти под бр. 20. Г. С. о. г. подноси прорачун о фонду за споменик Вука Стеф. Караџића за год. 1880.

По том прорачуну износи:

1. Приход	— — — —	71 ф. —
2. Потреба	— — — —	22 „ —
	Сувишак	49 ф. —

Погледом на одлуку под бр. 20. Г. С. о. г. одобрава се и издаје се управном одбору, да се по њему равна.

33. Исти управни одбор под бр. 136. о. г. подноси прорачун о фонду за подпомагање српских вероисповедних школа за г. 1880.

По том прорачуну износи:

1. Приход	— — — —	6 ф. —
2. Потреба	— — — —	2 „ —
	Сувишак	4 ф. —

Погледом на одлуку под бр. 20, Г. С. о. г. одобрава се и издаје се управном одбору, да га се придржава.

34. Књижевно одељење под бр, 6. К. Одс. о, г предлаже, да се из фонда Јована Наке Велико-Сент-Миклушког под уобичајеним условима распишу ове награде:

1. За дела:

1. Роман, драма или шаљива игра, приповетка или новела из српског живота. — Награда 50 до 300 ф. — Петров-дан 1880.

2. Срем, Фрушка гора са историјског, географског и народописног гледишта, популарно напи-

---

ЛИСТАК.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ВРШЦУ

II.

Настављајући овим по могућности наше рецензије, изјављујемо, да нас дружина у сваком погледу, што се тиче избора парчади и ваљаног приказивања, веома задовољава, као што ће се и она моћи потпуно задовољити доброј посети. Та ено и наши суграђани Немци завиде нашој и дружинској марљивости, упућујући толико реди већ и своју публику, да не изостане при посећивању свог — немачког — позоришта иза „**Kunstsinn**“-а овдашњих Србаља. Само је свеопште негодовање, што се овога пута морају претставе у неспретној а доста скупој дворани код „енглеске краљице“, једино — каже се — кривицом саме позоришне управе — што је долазак дружине доцне пријавила — давати. Но ми се надамо, да тога више неће у будуће бити; а шат се идуће сезоне састанемо у каквој новој виданој позор. дворани којег Србина, као што се већ почело о том доста озбиљно поговарати. — А сад допустите, да продужимо.

После оних „пикантерија“ фриволног и реакцијонарног Сардуа, обрадовала нас је 30. октобра управа опет са једном ваљаном новином: „Дон Цезар од Базана“ драма у 5 чинова од Диманоара. Упознавајући нас тим комадом са дворским шпанским животом Карла II., као и са дон Цезаревом племенитошћу, који је био и заштитник сиротана, само можемо управи тога ради захвални бити. Прикладно садржини, овог вечера и глумци образ осветлаше — чинише све што могоше. Особито г. Ружић као „дон Цезар“, Марковић као препредени интриган „дон Жосе“, Лукић као „Карло II.“ и гђа Максимовићка као „Маритана“ одиграше ексцелентно.

У четвртак, 1. новембра давала се добра и лепа шаљива игра: „Тражи се васпитач“ и први пут: „Тврдо срце.“ У овој новини даје нам се прилика видити, шта је у стању „тврдо срце“ у заблуди учинити. Грофица Хартмутова и поред 25-годишње слепоће своје остала је увек надувена, охола и аристократкиња, а окорела противница сваког и најмањег напретка. У заносу тих прастарих, феудалних предрасуда видимо, да она чак и свог јединца сина мрзи и проклиње, што је против њене воље ступио у „месалијансију“ са „девојком из народа“ а тим своје старо, уважено племићско име и „плаву“ крв оскврнио. Дакле, дражије јој је име и титула, но и рођени јој поштени син. Но све више ширећи се напредак искоренује и заостатак таки већ раритетни егземплара, не узимајући то за какво зло и несрећу, кад се „плава“ и „црвена“ крв асимилирају. А да друштво не остаје на једном истом ступњу развитка, то нам дају гаранције у новије време узбуркани народни покрети, који за правом слободом и општем благостању теже. И тада нестаће и све предрасуде које сада још у свету владају. — Г. Ружић у „Тражи се васпитач“ и гђа Ружићка као слепа грофица и сви остали своје улоге марљиво одиграше. Том нам се приликом јако допао г. Јовановић као стари дворник. —

3. новембра, у суботу, беше нам приказан Сиглигетиов од мађ. академије награђен комад: „Мамица.“

Шаљива игра, пуна здравих тенденција: гажења неумесног мамичиног ауторитета и тим извојевање еманципације мужа и жене од туторства пуничиног и мамичиног — то је у кратко садржина тог веома доброг комада. Та таких сцена видимо доста догађати се и у животу, па нашто даље и коментарисати. Доста, Сиглигетије беше доиста награде достојан за то дело. Приказивање ишло је ко на „дроту“ без икаквих замерака и с тим држимо да је доста казано. Безазленог љубавника одиграо је г. Рајковић сасвим добро.

У недељу, 4. нов. т. г. беше ван претплате позната позоришна игра „Вампир и чизмар“ од Сигетија давана.

Тог вечера имадосмо згоде у верној слици видити и на позорници у данашњем времену још у доста великом квантитету налазећи се народни пијавица, каишара — вухера од шлога „кир Ставриног“, који се једино за свој пеп старају. Та шта је тим бездушним људма — којима је „перценат“ јеванђеље — стало, ако коју породицу и до просјачког штапа дотерају. Ништа. Јер они давно турише образ и поштење под ноге а истакоше јавно зеленашки жиг на челу. И законодавство почело је озбиљним сретствима предусретати те народне изелице и глобације — али опет зато видимо да им број не опада, но на против све расте, та знају се они већ и из те законске „клеме“ извући. Једино радикално сретство, да их се друштво опрости, јесте: подизање народног благостања укинућем сиротиње раје. Уклонимо пре свега штетне узроке, па ће нестати и злих последица. А све дотле закони остају за ту сорту људи празна слова или што је још горе — софизми.

Г. Рајковић мајстор Ћиру, Добриновић у свим сценама, шегрта, Димитријевић кир Ставру при картању изврсно одиграше. Не мање и гђце Л. Хаџићева и Ј. Поповићева. Певање беше добро. — Посета је била прилична, ма да је већина наше интелигенције својом отсутношћу сјајила, имајући ваљда каквог решпекта од претстављајућег чизмара и вампира, или ти пак — — — —

Но доста за сад. **Кеста.**

сано. — Награда од 200—300 ф. по вредности и величини дела. — Рок Петров-дан. 1880.

3. Живот и задужбине народних добротвора у нашим крајевима. Књига за народ у величини од од 10 штампаних табака. — Награда од 200 до 300 ф. — Рок Петров-дан 1880.

4. Књига за народ о породичном и наследном праву у Угарској и Троједној краљевини. — Награда 200—300 ф. — Рок Петров-дан.

II. За чланке за Летопис.“

1. Естетична, научна или историјска расправа из српске књижевности. — Награда од 100—300 ф. — Рок Петров-дан 1880.

2. Путописне слике из српских крајева. — Награда до 200 ф. — Рок Петров-дан 1880.

Члан Мита Поповић предлаже, да се награда за роман, драму или шаљиву игру повиси до 500 ф,

Члан Емил Чакра предлаже, да се распише награда од 100—300 ф. за књигу за народ о ма којој грани пољске привреде.

Члан др. Илија Огњановић предлаже, да се распише награда од 100—300 ф. за књигу за народ о заразљивим болестима.

Примају се како предлози књижевног одељења тако и предлози чланова Е. Чакре и дра Илије Огњановића о распису награда, па и предлог члана Мите Поповића о повишици награде за роман, драму или шаљиву игру.

35. Књижевно одељење под бр. 6. К. Одс. о. г. предлаже, да се у распису за награде нарочито напомене, да је „Матица“ према количини преосталог новца вољна примити и наградити и друга научна, популарно научна и забавна дела, саставе и чланке, остављајући писцима слободан избор предмета. — Предлог се прима.

Књижевност.

СРПСКИ УСТАНАК 1848. И 1849. ГОД. И ПОСТАНАК СРПСКОГ ВОЈВОДСТВА.

(Превод из VII. одсека француске књиге: Les Serbes de Hongrie (Срби у Угарској) и т. д. штампане у Прагу 1873. и 1874. у два дела.)

(Наставак.)

Заузеће Темишвара буде последња радња војевању; па три дана за тим Гергеи заоставши сам на челу устанка положи оружје код Вилагоша.

Тако се сврши борба Мађара против Аустрије, борба, која не бијаше без славе и у којој би они зацело били победили, да знадоше увући у своје користи словенске народе, да не учинише, да се може умешати Русија. Како се поче сукоб, онако му и крај буде несретан.

Не иде у ову повестницу, да се прича, како се победна Аустрија страховито освећивала свима онима, који из близа или издалека учествоваше у устанку, нити да се побрајају жртве, које војнички судови опремише на губилиште. Народи, који имадоше највише трпети од мађарске грубоће, не могоше гледати тако насилних дела а да не застрепе; они ништа новољнога не прозираху ни за себе саме.

Заиста не потраја дуго да не осете одударце од тога притиска. Србима се правце одузе оружје, њихова народна управа затоми, листови им се забране са истом оштрином као и мађарски. Чланови се негдашњег врховног одбора протерају из земље као бувије; најпосле само оста српска застава на коју се не диже рат.

У таквим приликама не могаше се очекивати, да ће уређење војводства одговорити захтевима, које Срби исказаше. Али за то ипак бечки двор бојаше се, да уклањајући то питање не учини криво руском цару, који је марио и ако не у обште за Словене, а оно барем за своје суверце,[1]) па како се војнички догађаји у Угарској за царско оружје обрнуше на боље, обузме га немир како да прекине то питање. Патријар, коме се одузеше послови грађанског повереника, буде позван у Беч, да договорно са неким народним заменицима учествује у договорима са министарством.[2])

Договори потрају четири месеца. Најпосле 17. новембра 1849., Шварценберг и његови другови изнесу цару дугачак извештај, у ком укратко разложе повестницу угарских Срба, напомену њихову верност к аустријском дому, услуге које му учинише пре и после мађарског устанка, па заврше тиме, да се ваља обазрети на њихове жеље. Тај извештај, којег је слог сачувао Стојачковић[1]) одобри владалац, и предлози му, којима се завршиваше, буду уврштени у патенат од 18. новембра. Ево целога превода тој исправи:

„Ми Фрања Јосиф I-ви“ и т. д.

„На предлог својега министарског већа а према својему патенту од 15. децембра 1848. г. и по параграфима 1. и 72. царевинског устава одлучисмо и наредисмо ево ово:

„Од земљишта, што се находи у садашњим жупанијама бач-бодрошкој, торонталској, тамишкој и крашовској (Бачкој и Банату) и у окрузима румском и илочком сремске жупаније, уређује се за време и донде, док се стално и уставним путем не одреди уређено стање ових земаља наше царевине и спојење са другом којом круновином, одвојито управно земљиште, којим ће независно од управе Угарске, управљати покрајинске власти, што ће зависити правце од нашег министарства. То ће се земљиште звати: војводство Србија и тамишки Банат.

„Придржавамо себи то, да особитом наредбом а према ономе, чега већ има у осталим круговима, и по начелима устава царевине привремено уредимо грађанско заменништво тих земаља и учешће, које припада њиховим становницима у заменништву царевине.

„Налазимо за добро, да управу те покрајине поверимо једном привременом старешини, који ће боравити у Темишвару и уз којега ће као помоћник бити један министарски повереник ради уређења грађанске управе.

„Узимајући на ум особите користи различитих народа, који станују у тима земљама, наређујемо, да земљиште буде подељено на три велика управна округа, како то одговара трима главним народима који ту станују, па да сваки од речених округа буде подељен па срезове, и да наредбени предлог, који се тиче уређења и права њихових управних и заменичких органа (окружних и среских старешина, окружних и среских већа), буде подвргнут нашем одобрењу.

„Срезови румски и илочки у Срему и делови Бачке и жупаније тамишке и торонталске, у којима поглавито Срби станују, састављаће за време особити округ овог земљишта, округ војводства Србије.

„Што се тиче спојења војводства Србије са другом којом круновином, то ће се одредити, кад му се посланици саслушају, а то по 72. §. царевинског устава.

„Најпосле да бисмо српском народу своје царевине према жељама, које нам је исказао, посведочили своје признање, којим се штују његови народни и повестнички спомени, вољни смо, да свом царском називу придодамо назив „великог војводства Србије,“ и да управном старешини земљишта војводства, којега ћемо од времена до времена ми постављати, подаримо назив војводе.

„Очекујемо од српског народа, да ће, укрепљен у својој привржености и својој верности прама нашем царском дому столном сведоџбом коју му сада дајемо о својој доброј вољи и својој милости, видети у чврстој свези са целом царевином, у мирном и добро уређеном уједињењу народа, који уживају једнака права, и у једнаком учествовању у установама, које су дате свима народима наше царевине, најпоуздавију залогу своме напредном развитку, све већој срећи својој и земље у којој станује.

„Издано у нашем главном и престолном граду Бечу, 18. новембра 1849.“

Једна царска одлука од истога дана нарече Фердинанда Мајерхофера Гринбилског привременим покрајинским старешином.[1])

VIII.

Повестница угарских Срба од угарског устанка до наших дана. — Укидање војводства Србије. — Аустријско-угарско двојство и његове последице (1849—1873.)

Пошто приповедисмо, како Срби задобише 1791. ужитак грађанских права, ваљаде нам показати, како тај уступ би преварак; наша повестничарска улога и сада нас још нагони на иста разматрања. Стварање војводства могаше руски цар па и неки део самих Срба сматрати за новољну наредбу, али кад се погледа на дно ствари врло се брзо дозна, да користи, одобрене Србима, не бише много озбиљније 1849. него 1791. г.

Одмах после мира ценерао Мајерхофер, којему цар придода Грија Визонског као министарског повереника, подхвати се да даде војводству и Банату уређење које му беше обећао. То би време пипању и непоузданостима. Ни у самом Бечу не знадоше шта да раде. Каква ли невоља би за несретне службенике, којима се повери, да изврше протиречиве заповести!

---

[1]) Ту варљивост цара Николе за њих добро показује и то што је о свом трошку разделио нове црквене књиге српским црквама, које Мађари похараше.

[2]) Погледај у Стојачковићу (черте, стр. 94.) писмо, које је цар послао патријару 11. јулија 1849.

[1]) Черте, стр. 96—139.

[1]) У летопису од 1866. (стр. 136—216.) и од 1867.—69. (стр. 390.—479.) има врло вредних писама од Јелачића, Чарнојевића, Храбовскога, Стратимировића, Книћанина, и т. д. који се тичу догађаја од 1848. Желети је, да се настави издавање тих писама. (Има у уредништва истог летописа још доста нештампаних таквих писама. Прев.)

Извештај

о радњи српског академичког друштва „Србадија“ у Грацу за школску годину 1878—9. читан у првој редовној седници 20. октобра (1. нов.) 1879.

Друштво је отпочело свој рад 14. (26.) октобр. 1878. и држало је свега 2 главне редовне и 1 главну ванредну скупштину, за тим 27 редовних и 1 ванредну седницу.

На првој редовној главној скупштини у почетку школске године изабрани су друштвени часници и то: за председника Косто Кулишић, за потпредседника Драгутин Гргић, за тајника Бошко Савић, за благајника Андрија Марковић.

На редовним седницама читали су поједини чланови своје радове и то:

Коста Кулишић: 1. „Ко и када је сљедио Кулина, бана босанског.“ 2. „О повести Босне.“ 3. „Поглед у прастаро доба.“

Драгутин Гргић. 1. „Песма у Србаља.“ 2. „Ликургово и Солоново законодавство. 3, „Развитак римског устава.“

Милош Кандић: „Конкуренција у органском свету.“

Андрија Марковић: „Из природе и живота“ (превод с немачког.)

Никола Иванковић: „Црногорка“ (песма.)

Бошко Савић: „О слободним градовима“.

Већина ових радова је предлозима критичара за добре проглашена а неки су и у друштвену архиву стављени.

На шестој редовној седници 2. (14.) децембра 1878. захвали се Андрија Марковић на благајништву а на његово место изабран је још исте седнице Ђока Брзаковић.

На 13. редовној седници 20. јануара (1. фебр.) 1879. захвали се Коста Кулишић на председништву, пошто је морао из Граца отићи а на његово место буде у првој седници 24. јануара (5, фебр.) 1879. изабран за председника Ђорђа Шајновић.

На двадесетој редовној седници 7. (19.) априла 1879, захвали се Ђорђа Брзаковић на благајништву а на његово место буде још исте седнице изабран за благајника Ђока Ивковић.

На другој редовној главној скупштини 23. јуна (5. јула) 1879. на свршетку школске године заврши друштво свој рад за ову годину и у смислу штатута дадоше часници оставке, осим тога је на овој скупштини изабран привремени одбор, и то Ђорђа Шајновић, Драгош Гргић и Бошко Савић, којима је у дужност спадало за време одмора бринути се о друштвеним стварима.

Међу знаменитије догађаје спада, да је друштво „Србадија“ у 14. редовној седници 3. (15.) фебруара 1879. закључило, да уз суделовање словеначког литерарно-забавног друштва „Триглава“, „Академичког збора далматинских ђака“ и „Славјанског певског друштва „вишјих шол“ прослави јубилејум њихових вединчанстава „Свесловенским комерсом.“

Овај „свесловенски комерс“ коме је председавао председник „Србадије“ Ђорђа Шајновић, приређен је 14. (26.) априла 1879. и испао је на понос приређивача.

Осим тога је управни одбор у 25. редовној седници 26. маја (7. јула) 1879, предложио друштву, да промени устав друштвени и тим неке недостатке, који се у уставу налазе, надопуни. Исти поправљени устав прими друштво у првој главној ванредној скупштини 2. (14.) јула 1879. но на жалост га није висока штатхалтерија у Грацу потврдила.

Друштво је бројало ове године 23 редовна, 7 почасна и 3 потпомагајућа члана. У друштвеној благајни остало је свршетком ове школске године у готовом 17 фор, 70 н. Друштвена књижница је прилично сиромашна, пошто ни на опотоване молбе није повраћена књижница бившег друштва „Сокола“, коју је славна полиција уједно с благајном усљед дон-Алфонсове афере конфисцирала.

Друштво је добивало листове „Јавор“ и „Српску Зору“ у пола цене“, а „Српске Новине“ и „Тежака“ из Београда бесплатно, на чему нека је овим јавно славним уредништвима лепа хвала изречена.

Са словеначким књижевним друштвима „Триглавом“ „Академичким збором далматинских ђака“ и „Славјанским певским друштвом о вишјих шол“ стајала је „Србадија“ у лепом споразуму, а са српским академ. друштвом „Зором“ у споразумном дописивању.

У Грацу 31. октобра (12. (нов). 1879.

Бошко Савић, тајник. **Ђорђе Шајновић,** председник.

Нови Сад 17, новембра. — У „Пестер-Лојду“ о Милетићевом ослобођењу стоји ово: „Његово цесаро и ап. краљ. Величаство највишом одлуком од 10. (22.) новембра т. г. изволело је, да остатак казне на предлог кр. уг. министра правде путем милости опрости Светозару Милетићу који је због велеиздаје на петогодишњи затвор осуђен. Уједно је највишом одлуком путем милости наређено, да се обуставе све истраге, које су против угарских држављана због учешћа у српско-турском рату поведене; тај чин милости добро је дошао 23-ици. — Као што је познато, Милетић је осуђен на петогодишњи затвор због велеиздаје са урачунањем истражног затвора. Овај је почео 23. јуна (5. јула) 1876. год, и до 14. (26.) новембра, када је ослобођен. издржао је 3 године, 4 месеца и 21. дан.‘, Као што се види „Пестер-Лојд“ тек данас налази за вредно, да се поправи, што је погрешио, кад је приликом сребрне свадбе Њ. Вел. пакосно приметио, пл се чинио невешт, да се по пресуди истражни затвор има урачунати. Доцкан се поправио, али се опет поправио.

— Поводом ослобођења Милетићевог отишле су одавде многе брзојавне честитке у Будим-Пешту у руке самог Милетића. Честитали су сви сталежи и разне корпорације. Милетић је Политу-Десанчићу брзојавио, да прими и изјави пријатељима његов отпоздрав. Међу тим ји и овамо на уредништво стигло са више страна поздрава за Милетића, а неки су адресирали на њега самог овамо, мислећи зар, да се Милетић већ у средини нашој налази. Тако су из Вршца дошла два брзојава, а из Арада један. Др. Монти, заступник на царевинском већу у Бечу телеграфисао је такође овамо на адресу Милетићеву и то ово: „Радујем се ослобођењу. Хвала Вама на муке за народ претрпљене. Здраво!“ Ми ћемо све овамо стигле брзојаве послати у Будим-Пешту самом Милетићу.

— У прошлом броју под овом рубриком, где је реч о Анђелићевом путу у Бечеј, погрешно стоји, да је г. епископ Живковић путовао с њиме до Бечеја. То није. Г. Теофан Живковић испратио је Анђелића само онда, кад се лађом одавде за Будим-Пешту кретао, а његов брат г. Живковић возао се с њиме на једни коли до Бечеја. У осталом, то ништа ствар не мења, јер и ово демонстрира свезу између Анђелића, а то се само у ставу и хтело да рече.

(**Прво угарско опште осигуравајуће друштво,**) чији оглас на дотичном месту саопштавамо, послало нам је ово обавештење поштованој осигуравајућој публици у погледу осигуравања домова и стаја на шест година, при чему се за прву годину ништа не плаћа.

Будапешта, новембра 1879. Поштована осигуравајућа публика, а нарочито наше поштоване странке, чијом се симпатијом и поверењем, поред других чинилаца, наше друштво успело на свој садашњи знатни положај признаће нам јамачно, да смо ми оним основним начелима, на којима су се наши послови оснивали, вазда верни остали и њих се постојано држали, не дајући се смести од покушаја млађих друштава, који су тако далеко од нашег пословања.

Држећи се строго тих начела, ми смо постигли сјајан успех, који се, у кратко речено, у том састоји, да ће наша основна главница од три милијона фор. крајем ове године бити комплетирана и да ће нам резервни фонд достићи друштвеним правилима одређену своту од 1,000.000 фор. и да ћемо за наплату штети служећу резерву премија у след повољног стања нашег друштва моћи увек на идућу годину пренети, која ће јамачно довољна бити, да се наплате штете, што се догоде идуће године.

С нама у поредо ићи — мислимо, да то отворено смемо рећи — тешко да ће моћи ма које од конкурентних друштава.

Ми смо највише за тим ишли, да постигнемо тај успех, јер смо уверени, да ћемо послужити интересу домаћег осигуравајућег пословања, а особито интересу наших поштованих странака само онда, ако нам пође за руком, да од пословнога добитка саградимо тако чврст темељ, који ће пошто даје нужну сигурност, у свим могућим приликама моћи потпуно задовољити. Да нам је то пошло за руком, показује свота наше главнице и резервне закладе, која се ради своје величине може испоредити с најизврснијим страним друштвима.

Поштована публика, особито пак наше поштоване странке радо ће признати, да ми, гледајући с једне стране, да стечемо њихово поверење, да га се покажемо достојни и да га вратимо, с друге стране никад из вида не испустисмо заједницу интереса, што постоји међу друштвом и странкама, те смо према размеру свог развитка и ојачања и према пословним приликама увек били готови, да својим странкама у век дамо нове користи и олакшице, а то смо између осталог и тим показли, што смо дали својим осигураницима живота да на половину, а осигураницима против туче на пети део добитка дотичне струке партиципирају. То начело и сад ће нас руководита, по што смо у погодном положају, те можемо посао у напредак водити с потпуно уплаћеном главницом и потпуном резерном закладом. С тога радосно приступамо к остварењу наше намере за којом давно чезнемо у случају ако постигнемо тако лепе резултате, на име да својим странкама дадемо олакшице и при осигурању од ватре.

Закључили смо, и то управо дајемо пошт. публици на знање, да **домове и стаје од сад узимамо у осигурање с том олакшицом, да наше друштво, кад се властник дома или поседник земље обвеже, да ће зграде те врсте на шест година једну за другом непрекидно осигуравати, прве године осигурава му бадава,** тако да странка, по што **је прву годину бадава била осигурана,** почиње тек од друге године награде плаћати.

Ми смо уверени, да ће отуд потичућу корист, коју ми дајемо, поседна публика достојно уважити, особито ове године и у напредак, док се последице садашњих жалосних привредних прилика још тешко осећале буду и многим економима новца недостајало буде, јер та олакшица, у пркос неповољним приликама, омогућује и олакшава, да се осигура на дуже време, а постаје толико већа, колико је знатнија годишња награда и колико је теже нашим економима, крај невоље наших економских прилика, ту награду у напред платити.

Особиту корист од оте олакшице имаће оне наше странке, које су већ више година код нас осигуране и услед тога последње године ништа плаћати немају, јер ће оне олакшицу обновом свог осигурања уживати две године једну за другом, на име последње године, која им припада у след досадашњег вишегодишњег осигурања на даљих 6 година.

Дајући дакле на знање ту нову олакшицу, мислимо, да смемо бити уверени, да ће поштована публика ту нашу нову установу сматрати као знак наше особите услужности а што ми прву годину бесплатно осигуравамо, сматрамо за враћање оног поверења, којим су нас поштоване странке вазда предусретале.

Напоменућу још, да смо ми, као год и наша господа агенти, готови, послужити разјашњењем, потписујемо

с особитим поштовањем
Прво угарско
опште осигуравајуће друштво.
Харкањи. Леваји.

НОВИЈЕ.

У седници угарског сабора прошле среде довршена је ђенералка дебата о обранбеном закону и са 205 против 158, дакле са 47 гласова већине примљен је владин предлог за основу специјалне дебате. Код §, 1. владиног предлога одбачен је апоњијев предлог, који је смерао на то, да и у току идућих 10 година, за које се одобрава упитни закон, сабор може изменити стање војске. Сутра дан је настављена даље специјална дебата.

— Уставоверна странка бечког рајхсрата сложила се у питању обранбеног закона. Клуб либералаца усвојио је дотични чедиков предлог, односно предлог, којим се на три године продужује важност обранбеном закону.

— Из Берлина су јавља, да су преговори о царинском уговору међу Аустро-Угарском и Немачком остали без резултата. Аустро-угарски заступници вратили се дома, да добију нове напутке.

— „Пол. кор.“ јавља 14. о. м. из Дарграда:

Муктар-паши заповеђено, да са 20 батаљона отиде у Гусиње, покори немирне Арнауте и Плаву и Гусиње преда Црногорцима.

— Руски посланик на бечком двору, Новиков, позван је у Русију, камо је већ отишао.

— Бугарски кнез примио оставку министарства.

— „П. Л.“ телеграфишу из Пловдива, да Порта није задовољна с начином, како су укинуте бугарске јачачке дружине, те даје искала, да се сви Бугари у Источној Румилији разоружају, но Алеко паша није пристао на то.

Султан наименовао за свог побочника пуковника Виталиса, пређашњег заповедника Источно румилијске народне војске.

— У грчко-турском спору труди се Сафет паша, да приволи министарство, или нек се прекину преговори с Грцима и заиште посредовање сила, или нек се турским пуномоћницима даду нови напутци.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

(При закључку листа приспео.)

БУДИМ-ПЕШТА 17. септемб. Поштовани сународници, који изволише моје ослобођење са више страна телеграфски поздравити, да изволе сви и појединце овим путем примити моју најтоплију захвалу.

Светозар Милетић.

ИЗЈАВА.

Ми доленодписани изјављујемо у име Дубровачке омладине, да нам се не пристоји одговарати лажном допису из Дубровника у „Обзору“ док дотични дописник свој потпис на видјело не изнесе као што треба да буде међу поштенијем људима.

У Дубровнику дне 13. новембра 1879.

Рико Дробац, лек. **Шпиро Калик**, канд. проф.
Матеј Шарић, лек.

ПРИЛОЗИ ЗА НАДГРОБНИ СПОМЕНИК
СИМИ МИЛЕТИЋУ
оцу дра Светозара Милетића

Ђорђе Д. Кода	Нови Сад	10 ф.
Живко Ђурић	„	1 ф.
Ђура Стојковић	„	1 ф.
Маша Дрезмановић	Карловци	1 ф.
Тоша Јовановић	„	1 ф.
Никола Сланкаменац	„	1 ф.
Коста Павловић	„	2 ф.
Коста Костић	„	1 ф.
Васа Теодоровић	„	1 ф.
Никола Чакић	„	1 ф.
Стева Милић	„	2 ф.
Јован Милић	„	1 ф.
Тоша Чакић	„	5 ф.
А. Доспотовић	„	1 ф.
Др. Милиновић	„	1 ф.
Др. Радуловић	„	1 ф.
Иван Стефановић	„	1 ф.
Љубомир Купусаревић	„	2 ф.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Мити Ракићу у Београд. Примићемо ваш одговор на жељу самог критичара и сарадника нашег г. Косте Ристића, само га не можемо примити у лист, него као прилог, наравно на ваш рачун и твошаг. То је у осталом боље и за одговор ваш, да одједаред у целости изиђе, него кад би се отезао кроз више бројева. Изволте према томе удесити са „задружном нар. штампаријом, а ако не би то хтели, рукопис вам стоји у уредништву на расположењу.

ИСПРАВАК.

У бр. 175. међу прилозима на споменик Симе Милетића погрешно је штампано име Васа Аврамовић а треба да стоји Васа Муачевић Даљ, које се овим исправља.

Господину М... Д..... у Карловци.

Ако ми на ову опомену Ваш дуг од 44 фор. који ми већ од године 1870 дугујете не би хтели изравнати, принуђен ћу бити опомињати Вас са потпуним именом Вашим у овом листу све дотле, док ми га не исплатите.

Адолф Франкл.

ОБЈАВА ЗА ЗУБОБОЛНЕ.

Целокупне жвакалице, као и поједине зубе, умеће без бола и врло јефтино по најновијој американској методи. Даље извршава сваковрстне операције.

Ординује сваки дан од 9 сати у јутру до 6 сати по подне у гостиони „царице Јелисавете“ бр. 22.

С поштовањем
Др. В. Дик,
зубни лекар.

Бавиће се само још до 1. децембра по рим.

ОГЛАСИ.

Угљен (дрвени) и гориво

продаје имовна обћина на постаји или савској обали турског или аустријског Брода и то 1 хектолитар угљена са 40 новчића, 1 кубични метар букове цјепанице са 2 фор. 75 новчића на мало и велико.

Винковце дне 15 новембра 1879.

3—6 ГОСПОДАРСТВО.

С Т Е Ч А Ј.

Овим се отвара стечај на упражњено место учитељско у Иванди са платом 110 ф. а. вр. 36 кибли жита 12 кибли кукуруза 4 ланца ораће земље 2 фата тврди дрва 4 фата сламе и 50 н. од погреба ди позван буде, слободан стан две собе шпајз и шталу с баштом.

Учитељу ће у дужност спадати у цркву појати, и децу у истим учити и повторну школу држати.

Просителји имају своје нужним сведочбама снабдевене молбенице до 6. децембра рачунајући од дана првог увршћења расписа овог овамо поднети.“

Из Сјенице у Иванци 12. новембра 1879.

МИШКО ПЕРИНАЦ, перовођа. ВАСА СТАНОЈЕВ, председник.

3—3

На знање!

У кући грчке школе издаје се из слободне руке услед себе из Новога Сада стан од 5 соба 2 кујне камаре за дрва и сауживање баште. Ближе упутство у стану или из пријатељства код господара Г. Коде у Н. Саду. 1—3

За мануфактурно-мешовиту радњу
АДОЛФА ВАЈЗА
у Даљу,

потребан је способан помоћник, који говори српски, немачки и мађарски. 2—3

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено учитељско место у Кетфељу, услед оставке учитељеве, овим се до 1. дец. (по старом) расписује.

Плата је; 151 ф. 20 н. даље 72 кибле жита, 4 ланца ораће земље, 6 хвати дрва и 4 сламе. Осим тога уживаће учитељ слободан стан 2 собе, предсобија, коморе и подрума састојећи се стан са баштом; 5 ф. у име писаћих потреба и 50 н. за самрштину, где буде позван.

У дужност учитељеву спада поред нормалне наставе у цркви појање и децу у истом обучавати.

Стипатељи имају своје законом прописане сведочбе на доле потписани via Temesvar-Vinga упућивати. Лична молиочева пријава узима се у достојан обзир.

Из седнице црквено-шк. одбора у Кетфељу 4. нов. 1879. держане. 3—3 ШКОЛСКИ ОДБОР.

БАЧКО-ПОТИСКА ШТЕДИОНИЦА
у Старом Бечеју

даје новаца поред интабулације, на које се особено наше оближње општине позорним чине.

У Старом Бечеју 1. (13.) нов. 1879.

4—6 **УПРАВА.**

ОБЈАВА.

ПРВО УГАРСКО ОПШТЕ ОСИГУРАВАЈУЋЕ ДРУШТВО
ОСИГУРАВА БЕСПЛАТНО
ПРВЕ ГОДИНЕ
КУЋЕ И СТАЈЕ
ако се исте код њега на ШЕСТ ГОДИНА осигурају.

ПО ТОМЕ УПЛАТА ПРЕМИЈА КОД ТАКОВИХ ОСИГУРАЊА ПОЧИЊЕ
ТЕК ДРУГЕ ГОДИНЕ.

Подробнији обавештај даје „објава“ управе, штампана у овом броју листа.

Агентуре у Новоме Саду:
„НОВОСАДСКА ШТЕДИОНИЦА“ и ИМРА ДИЦГЕН.

Лекарна „код св. Леополда“ у Бечу
Stadt, Ecke der Planken- und Spiegelgasse,
Philipp Neustein,

препоручује п. т. публици низ правих лекова који сваком приликом као лек свој успех показаше. Хиљаде сведочби леже на угледу. Умољава се П. Т. публика да само оне предмете за праве сматра на којима наша фирма стоји.

НАЈШТАЈНОВЕ УШЕЋЕРИСАНЕ ПИЛУЛЕ ЗА ЧИШЋЕЊЕ КРВИ СВ. ЈЕЛИСАВЕТЕ нешкодљиво чисте крв, помажу понајвише код утробних болова, променљивих грозница пресобље, подкожни и очни болова код деце и жена, код тврде столице која је једино врело многих болести. Ова је пилула најодличнији и најбољ и производ ове струке. 1 свежањ, 8 кутија садржавајућ 20 пилула, кошта 1 ф. по једина кутија 15 н.

Исте су са частном сведочбом двор. саветника проф. Пита признане.

Beaume Girome, особито средство против назеба, 60 новч.

Dr. Callmana боја за косу, сасвим нешкодљива овим средством добивају седе длаке своју боју (црно, смеђе, плаво.) Кошта фор. 3.—

ИСТОЧНИ ПРАШАК за женске, даје лицу глаткоћу, финоћу и мекоћу (бело или ружичасто) 1 ф. и по 50 н.

ЕЛЕКТРО-МОТОРИЧКИ ОВРАТНИК због тешког излазења зуба код деце, са особитим успехом употребљивано 1 ф. 50 новч.

El Bénito једино средство против испадања косе и перут сасвим одстрањује 1 ф. 80 н.

Др. ФРЕМОНТА ПРЕПОДОБНИ ЛИКЕР најбоље средство за ојачање и оживлење тела, 2 ф.

ЦИГАРЕТЛЕ ОД СМРЧЕВИНЕ, најбоље средство за загушљиве и пресобоне, 25 ком. 1 фор.

Др. ШМИТА гуако-препарати:
- ГУАКО-ФЛАСТЕР против рака, слабости костију и сваковрстни рана 3 ф.
- ГУАКО-ТИНКТУРА против нечисте крви и катара у стомаку ф. 1.50, 2.50, 4.—
- ГУАКО-МАСТ против сваког бола употребљује се фор. 3.—
- ГУАКО-ЕСЕНЦИЈА против зубобоље и хрђавих зубу фор. 1.50.

АРОМАТИЧАН ЛЕК ПРОТИВУ КОСТОБОЉЕ препоручује се сваком који од костобоље и реуматизма пате. 70 н.

Injection Cadelle лечи у најкраћем року капавицу (гонорија, бели ток) без сваке посљедице 1 ф. 60 н.

ЛЕК ПРОТИВ ГУШЕ, са најбољим успехом употребљује се против надутог врата 70 новч.

УМЈЕТНИЧКИ СОК, начињен од најбољи коренаиз Швајцарске. Ублажује одма сваки кашаљ и пресобољу. 70 н.

Kumis особито средство против рђавог варења, диаре, мршављења и слабости, цена по флаши 80 нов.

Menthin најбоље средство за стомак, утиша грчеве. употребљава се за зубобољу и устну воду, 50 нов.

Margaritte — бонбони за кашаљ 30. нов.

Oreillon, употребљује се против увобоље, тешког слуха, зујања и т. д. 70 нов.

ОДОНТИН ЗУБНО ТЕСТО, и најцрњи зуби постану бели 70 новч.

Po-ho увожен из Кине ублажује и најжешће мигрене и главобољу, 1 фор.

Др. ВАЈЕРА ПРАВИ ПУЛХЕРИН, најбоље средство против пега, даје лицу боју ружичасту и белу по 80 н. и 1 ф. 50 новч.

Royer-ова хемероидна маст, препоручује се свима који пате од хемороида. 1 ф. 60 н.

Salicil-antisuitin, најбоље средство против знојења ногу и руку 50 нов.

САЛИЦИЛ-САПУН, најбољи и најјефтинији сапун 25 н.

ШИРЕРОВЕ ПИЛУЛЕ ЗА ЗУВЕ, најбоље средство за шупље зубе 25 нов.

Storax Crême, чудновато делује против подкожни болести 25 нов.

ВЛИНЗОВА АРТИЈА, против кијавице, прсни назеба, вратобоље 1 ф. 20 н.

Др. ХАЈДЕРА ПРАШАК за зубе 35 н.

Сгуснуто швајцарско млеко по 55 новч. **Брашно за децу** од **Nestlé-а** по 90 новч. **Питатни прашак** дра **Gölisch-а** по 84 нов. **Анатеринска вода** за уста од **Popp-а** по 1 ф. 40 н. **Екстракт меса** од **Liebig-а** по 80 н. ¼ фунте. **Тесто** за зубе од дра **Pfeffermann-а** по 1 ф. 25 н. **Резеде помада** од **Polt-а** по 1 ф. 50 н. Ових ствари имаде увек свежи на стоваришту. Велико стовариште парфимерна, сапуна, помада првих париских фирма. **Чоколаде** од Compagnie francaise од 60 нов. до 3 фор. фунте, прави **руски тој** по 1 фор. ¼ фунте. Стовариште свих могућих справа као: кристира, шприцаљки, бандажа и т. д. најјефтиније Велико стовариште четака за зубе, белила и других предмета за тоалету.

Препоручујемо пошт. публици ушећерисане лекове као: Кинин, Копаива, Доверски прашак, гвожђе, рибљу маст, бромкали, јодкали, рабарбер; двострука сода вода, магнезија, по најјефтинијој цени.

Најпознатији специјалитети фармације и парфимерије француске, енглеске, американске, немачке, швајцарске и аустријске, налази се код нас на стоваришту.

Имамо на стоваришту и разашиљемо гратис ценовнике од свега што спада у струку фармације, парфимерије и тоалете од светске изложбе у Паризу 1878 год.

Обраћамо особиту пажњу на књижицу: **Dr. Boil's Schönheits- und Gesundheitspflege.** Цена 50 нов.

ПИВО које има у себи гвожђа, боље и здравије од свих препарата. Здраве, реконвалесцентекрепи и храни. Цена 50 нов.

Разашиљемо или за готов новац или ти пак са поштанским подузећем, те дајемо купцима на више купују знаменити рабат. 3—12

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију“. Српска народна задружна штампарија.